

УДК 82.091

ТВОРЧА РЕПЛІКА Л. ТОЛСТОГО ДО М. КОСТОМАРОВА В ЖАНРІ МІДКВЕЛ

Інна Вікторівна Волковинська

orcid.org/0000-0002-6247-8996

innavolk.ovi@gmail.com

Кандидат філологічних наук, асистент

Кафедра української літератури та компаративістики

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Вул. І. Огієнка, 61, 32301, м. Кам'янець-Подільський, Україна

Анотація. Висвітлюється проблема жанрів у ракурсі надтекстових відношень. Зокрема, розглядаються функціональні можливості мідквелу як одного із жанрів, заснованих на інтертекстуальних зв'язках. З'ясовуються особливості взаємодії мідквелу Л. Толстого „Закінчення малоросійської легенди «Сорок літ», виданої Костомаровим у 1881 р.” і його претексту – повісті М. Костомарова „Сорок літ”. Зроблено висновок про те, що в повісті М. Костомарова крізь призму порушених морально-етичних проблем проглядають глибинні філософсько-теологічні питання, суголосні з духовно-творчими пошуками російського класика. Ключовим і об'єднуючим у творах стає мотив покарання, який, проте, знаходить у текстах різне сюжетне втілення. Показано, що проблема Божої кари розв'язується письменниками по-різному, а їхні тексти утворюють своєрідну діалогію, мета якої – продемонструвати неоднозначність й непередбачуваність законів, людського буття і дати простір читачеві для роздумів і шукань.

Ключові слова: жанр, інтертекстуальність, мідквел, надтекст, М. Костомаров, Л. Толстой.

На сучасному етапі дослідження тексту дедалі частіше з'являються нові розвідки про інтертекстуальні перетворення та їх впливи на жанрову систему літературних творів. Активного вжитку в науковій термінології набуває поняття „надтекст” у працях Н. Медніс [7], Л. Іванової [2; 3], О. Шурупової [12], Л. Шиліної [11] та ін. Через медіапростір у літературу проникають нові жанри –

рімейк, сіквел, пріквел, мідквел, спін-оф, кроссовер тощо. Однак особливості цих жанрів ще не отримали належного висвітлення в літературознавстві. Однак актуальність такого дослідження зумовлена літературним розвитком. До того ж окремі літературні факти засвідчують, що жанри, засновані на інтертекстуальній взаємодії, існували задовго до появи понять, але не були зафіксовані літературознавцями. Тому дослідження таких жанрів із сучасного ракурсу розуміння текстових взаємовідношень покликане заповнити прогалини в літературознавчому дискурсі.

Теза Р. Барта про множинність тексту та його рух крізь множинність смислів яскраво проілюстрована творчим діалогом Л. Толстого і М. Костомарова, що відбувся вже після смерті українського письменника. Як відзначає Р. Барт, „усякий текст є між-текстом по відношенню до якого-небудь іншого тексту” [1, с. 418]. Стосовно творчої репліки Л. Толстого до М. Костомарова ці слова Р. Барта можна розуміти ледь не буквально, адже текст російського письменника не просто вступив у діалог зі своїм претекстом, а ввійшов у його тканину, утворив із ним нероздільний клубок смислів, своєрідний „надтекст”.

Невелика повість М. Костомарова „Сорок літ”, жанрово визначена автором як „малоросійська легенда”, стала предметом зацікавлення Л. Толстого не випадково. У повісті М. Костомарова крізь призму порушених морально-етичних проблем проглядають глибинні філософсько-теологічні питання, суголосні з духовно-творчими пошуками російського класика.

Повість М. Костомарова „Сорок літ” була надрукована російською мовою 1881 року окремим виданням у Москві. В авторській примітці до тексту зазначено „Написано по-малорусски в 1840 году. Переведено по-русски в 1876 году” [4, с. 753]. Від першої української редакції збереглася лише частина, яка була рукописно скопійована видавцем альманаху „Сніп” О. Корсуном. Та попри твердження М. Костомарова, що російськомовна повість є перекладом україномовного варіанта, відзначаємо, що текст твору, виданого 1881 року, значно відрізняється від того фрагмента, який залишився від україномовної редакції (спостерігаються відмінності не лише на рівні художнього мовлення, але й у системі персонажів, у сюжетних деталях). Окрім того, україномовна редакція жанрово

визначена М. Костомаровим як „малоросійська казка”, тоді як повість „Сорок літ” має підзаголовок „малоросійська легенда”. Як стверджує В. Смілянська, дослідниця творчості М. Костомарова, „це, власне, цілком новий твір, написаний на спільний з ранньою українською прозою фабульний мотив” [9, с. 32]. Можна припустити, що зміна жанрових особливостей твору була продиктована більш глибоким осмисленням проблем, порушених М. Костомаровим у повісті „Сорок літ”. Про це свідчить і поява епіграфа з книги Йова, який не лише відсилає читача до священного письма, а й акцентує увагу на гостроті порушеної проблеми:

Почему беззаконные живут, достигают старости да и силами крепки? Дети их с ними пред лицом их и внуки их пред глазами их. Дома их безопасны от страха, и нет жезла божия на них... Проводят дни свои в счастья и мгновенно нисходят в преисподнюю. А между тем они говорят богу: „Отойди от нас, не хотим мы знать путей твоих! Что вседержатель, чтобы нам служить ему? И что пользы прибегать к нему?..” Но Бога ли учить мудрости, когда он судит и горних! [4, с. 350].

До того ж, опираючись на автобіографію М. Костомарова (див.: [6, с. 126–127, 135–136]), можна стверджувати, що повість містить автобіографічні елементи (події, що трапилися на шляху центрального персонажа, дуже схожі на трагічні умови загибелі батька письменника).

Мотив покарання, що займає в повісті „Сорок літ” М. Костомарова ключове місце, дістає досить оригінальне сюжетне втілення. Наймит і сирота Трофим Яшник закохується в доньку свого заможного хазяїна Шпака й понад усе прагне збагатитися, щоб отримати дозвіл на шлюб із коханою. Спокушений безбожником Придибалкіним, хлопець іде на злочин – вбивство купців. Збагатившись, Трофим одружується, переїздить у місто, потім у столицю, стає спочатку купцем, згодом магнатом, здобуває дворянство. Його безхмарне існування лиш час від часу затьмарює спогад про Божу обіцянку покарати його через сорок років, яку він почув колись опівночі на могилі вбитих. Кульмінацією стає день, коли виповнюється рівно сорок років з моменту вбивства. Трофим Семенович зі страхом чекає кари. Однак його син Олександр,

відвертий атеїст і нігіліст, заспокоює словами про відсутність Бога, а отже, неможливість кари Господньої. Ніч Трофим Семенович проводить за посиденьками у знайомих дворян. На ранок Трофим розуміє, що все минулося. Він перестає боятися кари і переконується в тому, що Бога немає. Решту життя він проживає у повному безбожжі й помирає легкою смертю в шані та почестях.

Мотив покарання, втілений у творі М. Костомарова, не збігається із загальними уявленнями про кару Господню. Повість викликала різнопрочитання і навіть настороженість царської цензури. І хоча М. Костомаров дописав до повісті своє пояснення, суть якого зводилася до того, що „началом обещанной кары было его [Трофима. – I. В.] многолетнее земное благополучие, а ее завершением – потеря Бога”, все ж письменника почали звинувачувати в атеїзмі та аморальності.

Поштовхом до творчого діалогу Л. Толстого і М. Костомарова стало прохання вдови М. Костомарова до Л. Толстого написати роз'яснення до повісті „Сорок літ” й убезпечити вже покійного письменника від звинувачень в атеїзмі. Проте, замість такого роз'яснення, Л. Толстой працює над удосконаленням і навіть переробкою тексту. У листі до свого друга і редактора В. Черткова Л. Толстой писав: „Посылаю вам легенду Костомарова «Сорок лет». Это превосходнейшее сочинение. <...> Легенда сама по себе очень опасна для цензуры, и потому надо постараться пропустить ее в том виде, в каком она есть” [10, т. 85, с. 317]. Зі слів Л. Толстого випливає, що його переробка не мала на меті відшліфувати костомарівський текст задля цензури. Проблеми, порушені в повісті українського письменника, довгий час хвилювали й самого Л. Толстого. Митець болісно шукав відповіді на питання про сутність релігії, віри, про сенс людського життя, про співвідношення скінченності й нескінченності. Тому робота над повістю М. Костомарова стала для Л. Толстого можливістю донести до читача, через творчий діалог, власне бачення філософських проблем. Найвищим етапом цієї праці стає оригінальний текст російського письменника – „Закінчення малоросійської легенди «Сорок літ», виданої Костомаровим у 1881 р.”. І хоча невеликий творчий фрагмент Л. Толстого визначається самим автором як „закінчення” претексту, за сюжетним наповненням його варто

класифікувати як мідквел – „розвиток в окремому кіно- і телетворі однієї із побічних сюжетних ліній оригінальної картини, або розвиток «вбік» одного з серединних епізодів” [8, с. 37]. Залишаючи „обрамлення” претексту, Л. Толстой наповнює його іншим змістом, зміщуючи при цьому основні ідейні акценти.

У мідквелі Л. Толстого Трофим після розмови із сином Олександром про відсутність Бога у фатальну ніч очікування кари не їде до сусідів-дворян (як у повісті М. Костомарова). Він залишається один у своїй кімнаті і всю ніч проводить у роздумах, які стрімко змінюють своє русло від усвідомлення полегшення і перемоги над забобонами („Нет Бога, нет души, нет наказания! Как хорошо, как покойно! И как много и долго я понапрасну мучал себя. <...> Борьба за существование: вот закон!” [10, т. 26, с. 114]) до розуміння хиткості свого існування, до відчуття панічного страху й депресії

(„И вдруг Трофиму Семеновичу очень ясно пришло в голову, что сын должен желать его смерти. «Борись, чтобы быть победителем. Я боролся – убил купца; мне нужна была его смерть, и я взял его жизнь. А ему, сыну моему Александру, чья смерть нужна?» Он остановился и привстал в ужасе на постели. «Чья смерть? – Моя! – Да, я стою ему на дороге. Сколько бы я ни давал ему, ему лучше, чтобы я умер, и он был бы хозяином»” [10, т. 26, с. 114–115]).

Страх за своє життя опановує Трофима. Йому ввижається, ніби кожен – його діти, дружина, його слуги – усі бажають його смерті. І головне – ніщо не може їм зашкодити здійснити вбивство, адже, оскільки немає Бога, то ніхто і не покарає їх за скоєне. Решту життя Трофим Л. Толстого (на відміну від безтурботного Трофима М. Костомарова) проводить у муках постійного страху і підозр. Тоді як Трофим М. Костомарова більше не ходить до церкви, не дає милостині, Трофим Л. Толстого вдає вкрай набожного, щоб оточуючим не відкрилося усвідомлення вседозволеності в безбожному світі. Персонаж Л. Толстого, як і М. Костомарова, помирає легкою смертю, і тіло його так само проводжають люди з шаною і почестями.

Однак звернімо увагу на останні слова обох текстів. У М. Костомарова читаємо: „О преступлении, совершенном

Трофимом Семеновичем в юные годы, никто не знал, и до сих пор не знает о нем никто, кроме нас с вами, благосклонные читатели”. Мідквел Л. Толстого завершується так: „Никто, кроме Бога, не знал о преступлении Трофима, ни о том, какое наказание постигло его с той минуты, как он потерял в себе Бога”. Як бачимо у мідквелі Л. Толстого присутність Бога явно стверджується, а кара за злочин приходить до персонажа ще в земному житті. У повісті М. Костомарова особа Бога залишається „за кулісами”, а покарання приходить до персонажа, але Трофим не усвідомлює і не відчуває його.

Обидва твори об’єднує мотив покарання через втрату персонажем Бога. Але в повісті М. Костомарова втрата Бога призводить до морального розпаду персонажа. Відсутність віри породжує пустку й душевну сліпоту. Таке розуміння покарання М. Костомаров, імовірно, черпає із джерел народних вірувань. У праці „Про історичне значення руської народної поезії”, описуючи народні релігійні переконання та уявлення про найстрашнішу кару, М. Костомаров пише:

Не должен только человек забывать Бога в счастье: горе тому, „кто коли тривога, то до Бога, а по тривозі й забуде о Бозі. У кого Бога нема в голові, од того і Бог одступиться”. Таковы понятия южноруса об отношениях человека к Богу [5, с. 58].

На цих уявленнях і ґрунтується сутність покарання в повісті „Сорок літ” – персонаж відмовляється від Бога в земному житті, втрачаючи тим самим Боже заступництво в житті вічному. Прикметно, що два світи – світ земний, скінченний, і світ позаземний, нескінченний, у повісті М. Костомарова знаходяться у двох різних площинах і не перетинаються.

Л. Толстой інтерпретує мотив покарання, вкладає в нього нові смисли, вступаючи з автором претексту у своєрідну полеміку. В інтерпретації Л. Толстого втрата віри породжує не пустку, а відчуття постійного страху й самотності. Мотив покарання поєднується з мотивом прозріння, яке відкривається людині, що втратила Бога. Заперечуючи існування Бога, Трофим у мідквелі Л. Толстого одночасно усвідомлює увесь жах існування в безбожжі,

де панують лише сила і тваринні інстинкти. До такого розуміння покарання Л. Толстой приходять шляхом власного досвіду та філософсько-релігійних шукань. У своєму автобіографічному творі „Сповідь” письменник ділиться почуттями, які хвилювали його в духовно найскладніший період життя: „это искание бога было не рассуждение, но чувство, <...> Это было чувство страха, сиротливости, одиночества среди всего чужого и надежды на чью-то помощь” [10, т. 23, с. 43–44]. У статті „Про життя” Л. Толстой описує світорозуміння людини, яка не має в собі віри:

Жизнь чувствует человек только в себе, в своей личности, и потому сначала человеку представляется, что благо, которого он желает, есть благо только его личности. <...>...человек видит, что все они, и люди, и даже животные, имеют точно такое же представление о жизни, как и он. Каждое из этих существ <...> считает только свою жизнь важною и настоящею, <...> каждое из живых существ точно так же, как и он, должно быть готово, для своего маленького блага, лишиться большего блага и даже жизни все другие существа, а в том числе и его [10, т. 26, с. 325].

Саме це відчуття страху й розпачу вкладає Л. Толстой у розуміння кари, яка очікує на людину, що відмовиться від Бога. Світи земний і позаземний не відмежовані, як у М. Костомарова. Персонаж, усупереч своєму безбожжю, саме через напускну віру намагається вибудувати для оточуючих ілюзію власної релігійності, щоб вберегтися від жорстокості. І хоч позаземний світ впливається в земне існування у формі гри, усе ж ці світи перетинаються в одній площині.

Вартим уваги видається ще й той факт, що, крім переробки фіналу повісті „Сорок літ”, Л. Толстой вдався ще й до переробки невеликого фрагмента повісті, в якому відображено епізод перебування Трофима на могилі вбитих ним людей. Ця переробка не була видана окремо, тільки тепер надрукована в коментарях до „Закінчення малоросійської легенди «Сорок літ», виданої Костомаровим у 1881 р.”. Прикметно, що мотив страху розвивається у претексті та в мідквелі за принципом хіазму. Епізод перебування Трофима на могилі вбитих ним купців Костомаров супроводжує описом внутрішніх вагань центрального персонажа. Ці

сумніви спричинені діалектикою страху і прагнення до збагачення. Побоювання викликані очікуванням кари: „Никак и ничем не мог Трохим отогнать от себя гнетущей мысли о божием наказании. Чем ближе подходил он к роковому месту, тем страшнее становилось ему” [4, с. 365]. У мідквелі Л. Толстого переживання персонажа в такому ж епізоді ґрунтуються на докорах сумління: „Вспомнил он про то, что были у них (убиенных. – І. В.) матери, жены, дети...” [10, т. 26, с. 696], а страх займає місце другорядне. Побоювання опановують Трофимом в інтерпретації Л. Толстого лише наприкінці життя, стають його ідеєю-фікс, отруюють його існування. Тоді як у претексті М. Костомарова Трофим наприкінці життя, навпаки, втрачає страх і впадає в темінь омани: „Сын заглушил в сердце родителя последние остатки того детского страха, который Священное Писание называет началом премудрости” [4, с. 407]. Опозиція відсутності / наявності страху перед Богом стає визначальною для внутрішніх перетворень персонажа в обох текстах. Духовні поневіряння Трофима в повісті М. Костомарова спрямовані від страху до повного нівелювання страху наприкінці життя, що супроводжується внутрішнім полегшенням. Вектор духовних поневірян Трофима у мідквелі Л. Толстого спрямований зовсім у протилежному напрямі – від майже відсутності страху (він заглушений голосом совісті) до повної капітуляції персонажа перед страхом, що супроводжується внутрішніми стражданнями. Підштовхуючи персонажа до страждань, Л. Толстой порушує складну філософську проблему катарсису. Адже, тільки зазнавши страждань, людина очищується. У статті „Про життя” Л. Толстой зазначає: „все в глубине души знают, что всякие страдания всегда нужны, необходимы для блага их жизни” [10, т. 26, с. 425]. Автор мідквелу через необхідність персонажа пройти страждання ще в земному житті підводить його до можливості досягнути віри. Таку ж позицію (що страждання спонукають до віри) окреслив і М. Костомаров: „Одна только надежда, одна отрада для страдальца в вере” [5, с. 57]. Щоправда, український письменник експлікував цю думку лише в наукових працях і не переніс у повість „Сорок літ”.

Отже, претекст М. Костомарова „Сорок літ” і мідквел Л. Толстого „Закінчення малоросійської легенди «Сорок літ», виданої Костомаровим у 1881 р.” мають однакове філософське

підґрунтя, але різновекторне ідейне спрямування. Проблема Божої кари розв'язується письменниками по-різному, а їхні тексти утворюють своєрідну діалогію, що демонструє неоднозначність і непередбачуваність законів людського буття, дає простір читачеві для роздумів і шукань. Через жанр мідквелу утворюється „надтекст”, здатний об'єднати різні смислові поля, створити для читача можливість нелінійного проникнення в текст.

Вивчення жанрів, що ґрунтуються на інтертекстуальних взаємозв'язках, не лише перспективне, а й гостро актуальне. Характер зв'язків між претекстом та „посттекстом”, форми міжтекстових вкраплень, засоби впливу на реципієнта – усе це ще чекає на свого дослідника.

1. *Барт Р.* От произведения к тексту / Р. Барт // Барт Р. Избранные работы: Семиотика: Поэтика ; [пер. с фр.] / сост., общ. ред. и вступ. ст. Г. К. Косикова. – Москва : Прогресс, 1989. – С. 413–423.
2. *Иванова Л. П.* Сверхтекст как экспликатор ментального пространства / Л. П. Иванова // Учен зап. Таврич. нац. ун-та им. В. И. Вернадского : Сер. „Филология”. – 2006. – Т. 19 (58). – № 2. – С. 209–213.
3. *Иванова Л. П.* Функции артефактов-сверхтекстов в полилоге культур / Л. П. Иванова // Культура народов Причерноморья. – 2008. – Т. 2. – № 137. – С. 60–62.
4. *Костомаров М. І.* Твори : в 2 т. – Т. 2 : повісті / М. І. Костомаров / упоряд., передм. та приміт. В. Л. Смілянської. – Київ : Дніпро, 1990. – 780 с.
5. *Костомаров Н.* Об историческом значении русской народной поэзии [Электронный ресурс] / Н. Костомаров // Костомаров М. І. Слов'янська міфологія. – Київ : Либідь, 1994. – С. 44–49. – Режим доступа : <http://litopys.org.ua/kostomar/kos02.htm>.
6. *Костомаров Н. И.* Автобиография Н. И. Костомарова [Электронный ресурс] / Н. И. Костомаров ; под ред. [и с предисл.] В. Котельникова. – Москва : Задруга, 1922. – [2], VIII, 440 с. – (Библиотека мемуаров). – Режим доступа : <http://elib.shpl.ru/ru/nodes/22615-kostomarov-n-i-avtobiografiya-n-i-kostomarova-m-1922-biblioteka-memuarov#page/5/mode/inspect/zoom/4>.
7. *Меднис Н. Е.* Сверхтексты в русской литературе [Электронный ресурс] / Н. Е. Меднис. – Новосибирск : Изд-во ННРУ, 2003. – 169 с. – Режим доступа : <http://rassvet.websib.ru/text.htm?no=35&id=3>.
8. *Пархоменко Я. А.* Типология ремейка : учеб. пособ. / Я. А. Пархоменко. – Москва : Институт повышения квалификации работников телевидения и радиовещания, 2010. – 41 с.

9. *Смілянська В. Л.* Літературна творчість Миколи Костомарова / В. Л. Смілянська // Костомаров М. І. Твори : в 2 т. – Т. 1 : поезії; драми; оповідання / М. І. Костомаров / упоряд., передм. та приміт. В. Л. Смілянської. – Київ : Дніпро, 1990. – С. 5–37.
10. *Толстой Л.Н.* Полное собрание сочинений : в 90 т. / Л.Н. Толстой. – М. : Худож. лит., 1928–1958.
11. *Шиліна А. Г.* Типи супертекстів і система супертекстових відношень у російськомовному жіночому журналі України / А. Г. Шиліна // Мовознавство. – 2013. – № 4. – С. 57–66.
12. *Шурупова О. С.* К вопросу о сверхтексте / О. С. Шурупова // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – 2012. – № 7 (18). – Ч. 1. – С. 225–227.

ТВОРЧЕСКАЯ РЕПЛИКА Л. ТОЛСТОГО К Н. КОСТОМАРОВУ В ЖАНРЕ МИДКВЕЛ

Инна Викторовна Волковинская

orcid.org/0000-0002-6247-8996

innavolk.ovi@gmail.com

Кандидат филологических наук, ассистент

Кафедра украинской литературы и компаративистики

Каменец-Подольский национальный университет имени Ивана Огиенко

Ул. И. Огиенко, 61, 32301, г. Каменец-Подольский, Украина

Аннотация. Освещается проблема жанров в ракурсе сверхтекстовых отношений. В частности, рассматриваются функциональные возможности мидквела как одного из жанров, основанных на интертекстуальных связях. Выясняются особенности взаимодействия мидквела Л. Толстого „Окончание малороссийской легенды «Сорок лет», изданной Костомаровым в 1881” и его претекста – повести Н. Костомарова „Сорок лет”. Сделаны выводы, что в повести Н. Костомарова сквозь призму затронутых морально-этических проблем просматриваются глубинные философско-теологические вопросы, созвучные с духовно-творческими поисками русского классика. Ключевым и объединяющим в произведениях становится мотив наказания, который, однако, находит в текстах разное сюжетное воплощение. Показано, что проблема Божьей кары решается писателями по-разному, а их тексты образуют своеобразную дилогию, цель которой – продемонстрировать неоднозначность и непредсказуемость законов человеческого бытия и дать пространство читателю для размышлений и поисков.

Ключевые слова: жанр, интертекстуальность, мидквел, сверхтекст, Н. Костомаров, Л. Толстой.

THE CREATIVE REPLICA OF L. TOLSTOY TO M. KOSTOMAROV IN THE GENRE OF MIDQUEL

Inna Volkovynska

orcid.org/0000-0002-6247-8996

innavolk.ovi@gmail.com

*The Chair of Ukrainian Literature and Comparative Studies
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University
61 Ohienka St., 32300, Kamianets-Podilskyi, Ukraine*

Abstract. The article is devoted to an actual problem of genres in perspective of supertext relations. In particular, the functionalities of midquel as one of the genres based on intertextual relations are regarded. The subjects of the study were features of interaction of midquel texts of L. Tolstoy “The End of the Little Russian legend "Forty years", published by M. Kostomarov in 1881” and its pretext – stories by M. Kostomarov “Forty Years”. Deep philosophical and theological questions in unison with spiritual and creative pursuits of the Russian classic are considered through the grid of raised moral and ethical problems in the story of M. Kostomarov. The motif of punishment, which takes a key place in the story “Forty Years” of M. Kostomarov, is embodied through the loss of God by a man, leading to his moral decay. The lack of faith creates emptiness and spiritual blindness. Punishment is unnoticed for a man in this life. Tolstoy interprets the motif of punishment, he puts new meanings, entering with the author of pretext into polemics. In the interpretation of Tolstoy the lack of faith raises no emptiness but the feelings of constant fear and loneliness. Thus, awareness of punishment comes to a man in this life. The motif of punishment is combined with the motif of insight that opens a person who has lost God. So the pretext of M. Kostomarov “Forty Years” and the midquel of L. Tolstoy “The End of the Little Russian legend "Forty years", published by M. Kostomarov in 1881” are based on the same philosophical grounds, but have different ideological orientation. The problem of God's punishment is solved by writers in different ways, and their texts form a dilogy, which aims to demonstrate ambiguity and unpredictability of the laws of human being and to give the reader a space for reflection and research.

Key words: genre, intertextuality, midquel, supertext, M. Kostomarov, L. Tolstoy.

References

1. Bart R. Ot proizvedeniia k tekstu [From work to text]. In: Bart R. *Izbrannye raboty: Semiotika: Poetika*. Moscow, 1989, pp. 413–423. (in Russian).
2. Ivanova L. P. Sverkhtekst kak eksplikator mental'nogo prostranstva [Supertext as an explicator of mental space]. *Uchenye zapiski Tavricheskogo*

- natsional'nogo universiteta im. V. I. Vernadskogo, Serii "Filologiya", 2006, vol. 19 (58), no. 2, pp. 209–213. (in Russian).*
3. Ivanova L. P. Funktsii artefaktov-sverkhtekstov v poliloge kul'tur [Functions of artifacts-supertexts in the polylogue of cultures]. *Kul'tura narodov Prichernomor'ia*. 2008, vol. 2, no. 137, pp. 60–62. (in Russian).
 4. Kostomarov M. I. *Tvory* [Works]. Kyiv, 1990, vol. 2, 780 p. (in Ukrainian).
 5. Kostomarov N. Ob istoricheskom znachenii russkoi narodnoi poezii [About the historical significance of Russian folk poetry]. In: Kostomarov M. I. *Slov'ians'ka mifologiya*. Kyiv, 1994, pp. 44–49. Available at: <http://litopys.org.ua/kostomar/kos02.htm> (accessed 10 Mai 2017). (in Russian).
 6. Kostomarov N. I. *Avtobiografiia N. I. Kostomarova* [Autobiography of N. I. Kostomarov]. Moscow, 1922, 440 p. Available at: <http://elib.shpl.ru/ru/nodes/22615-kostomarov-n-i-avtobiografiya-n-i-kostomarova-m-1922-biblioteka-memuarov#page/5/mode/inspect/zoom/4> (accessed 10 Mai 2017). (in Russian).
 7. Mednis N.E. *Sverkhteksty v russkoi literature* [Supertexts in Russian literature]. Novosibirsk, 2003, 169 p. Available at: <http://rassvet.websib.ru/text.htm?no=35&id=3> (accessed 10 Mai 2017). (in Russian).
 8. Parkhomenko Ia. A. *Tipologiya remeika* [Typology of the remake]. Moscow, 2010, 41 p. (in Russian).
 9. Smilianska V. L. Literaturna tvorchist' Mykoly Kostomarova [Literary works of Mykola Kostomarov]. In: Kostomarov M. I. *Tvory*. Kyiv, 1990, vol. 1, pp. 5–37. (in Ukrainian).
 10. Tolstoy L. N. *Polnoe sobranie sochinenii* [Complete set of works]. Moscow, 1928–1958, vols. 1–90. (in Russian).
 11. Shylina A. H. Typy supertekstiv i systema supertekstovykh vidnoshen' u rosiis'komovnomu zhinochomu zhurnali Ukraïny [Types of supertexts and system of supertext relations in the Russian-language women's magazine of Ukraine]. *Movoznavstvo*, 2013, no. 4, pp. 57–66. (in Ukrainian).
 12. Shurupova O. S. K voprosu o sverkhtekste [To the question of a supertext]. *Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki*, 2012, no. 7 (18), s. 1, pp. 225–227.

Suggested citation

Volkovynska I. Tvorcha replika L. Tolstoho do M. Kostomarova v zhanri midkvel [The Creative Replica of L. Tolstoy to M. Kostomarov in the Genre of Midquel]. *Pytannia literaturoznavstva*, 2017, no. 95, pp. 78–89. (in Ukrainian).

Стаття прийнята до друку 20.07.2017 р.